

MASARYKOVA UNIVERZITA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Směrnice č. 3/2008

k zamezení plagiátorství na ESF MU

Podle čl. 2 odst. 2 písmene d) Zásad pro tvorbu a vydávání vnitřních norem Masarykovy univerzity v Brně vydávám tuto směrnici:

Článek 1 Předmět úpravy

1. Směrnice je vydána v zájmu potírání plagiátorství na ESF MU a ve snaze zamezit sporům o definici plagiátorství. Vztahuje se na autory prací bakalářských, diplomových a disertačních, dále prací seminárních (vč. POTů, tj. prací opravovaných tutorem) a všech dalších školních prací, které mají souvislost s libovolnou formou studia na ESF MU, vzniklých na půdě Ekonomicko-správní fakulty (dále „fakulta“).

Článek 2 Plagiátorství a jeho zamezení

1. Plagiátorství je úmyslně spáchaným disciplinárním přestupkem, o němž je rozhodováno v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty, a je tedy na fakultě definováno v souladu s definicí disciplinárního přestupku uvedenou v čl. 4 bodu a) Disciplinárního řádu pro studenty fakulty. Tato definice považuje za disciplinární přestupek mj. vydávání cizí práce za vlastní, zejména použitím části cizí práce ve vlastní práci bez náležitého odkazování nebo doslovným použitím části cizí práce bez zjevného vyznačení citace, například uvozovkami.
2. Každý autor prací, uvedených v čl. 1 odst. 1, je povinen dbát na to, aby svým jednáním neporušil zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Výklad těchto norem na praktických příkladech nabízí příloha této směrnice (Závazná pravidla autorského psaní na Ekonomicko-správní fakultě MU).

Článek 3 Závěrečná ustanovení

1. Výkladem jednotlivých ustanovení této směrnice pověřuji proděkana pro studium a proděkana pro vědu, výzkum a doktorský studijní program.
2. Průběžnou aktualizací této směrnice pověřuji proděkana pro studium a proděkana pro vědu, výzkum a doktorský studijní program.
3. Kontrolu dodržování této směrnice provádí proděkan pro studium a proděkan pro vědu, výzkum a doktorský studijní program.
4. Tato směrnice nabývá účinnosti dnem 17. 4. 2008.

V Brně dne 17. 4. 2008

doc. Ing. Martin Svoboda, Ph.D., v.r.
děkan ESF MU

Závazná pravidla autorského psaní na Ekonomicko-správní fakultě MU

Následující text si klade za cíl standardizovat pravidla autorského psaní na ESF MU. Na ESF je dle Disciplinárního řádu pro studenty plagiátorství úmyslně spáchaným disciplinárním přestupkem, o němž je rozhodováno v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty ESF.

Plagiát chápeme, na základě definice Akademického slovníku cizích slov, jako „nedovolené napodobení, přejímání uměleckého nebo vědeckého díla bez udání vzoru nebo autora“¹. Za plagiarismus se (nejen) na akademické půdě také považuje i najmutí jiné osoby k napsání práce nebo její zakoupení (vypůjčení, krádež apod.). Taková definice plagiátu koresponduje i s materiálem „Ochrana autorských práv“, vydaným MŠMT ČR².

Definici rozvedeme a na příkladech ukážeme žádoucí a zakázané postupy.

V odborné práci jsou v zásadě tři druhy informací:

1. všeobecně známé poznatky;
2. to, k čemu autor dospěl sám, tedy jeho vlastní názory, postoje, hodnocení, výsledky měření atd. a
3. to, co se autor dozvěděl od ostatních.

AD 1 – Všeobecně známé poznatky

Všeobecně známé informace není třeba v textu žádným zvláštním způsobem dokládat. Jedná se o fakta, u nichž je předpoklad, že je najdeme na mnoha místech a že jsou veřejně známy. Pokud tedy autor píše o tom, že se Československo rozdělilo na dva samostatné státy k 1. 1. 1993, není třeba tento známý fakt nějakým zvláštním způsobem „dokazovat“ citací nebo odvolávkou na relevantní informační prameny. Malá obtíž může vyvstat při rozhodování, co spadá do kategorie všeobecně známých poznatků a co již takovou mez překračuje a představuje *speciální vědění*. Zde je možné dát jedinou obecnou radu – řiďte se vlastním zdravým rozumem a v případě nejasností věc konzultujte s vedoucím práce, odborníky z oboru apod. Jste-li na pochybách, raději citujte zdroj informací.

AD 2 – To, k čemu autor dospěl sám

... by mělo představovat podstatnou část práce. Je to autorův vklad v podobě názorů, popisů, dedukcí, hodnocení, postojů atd., ke kterým dospěl vlastními silami a přičiněním.

AD 3 – Co se autor dozvěděl od ostatních

Tato oblast by měla být – při korektním přístupu k věci – také bezproblémová. Pokud autor používá cizí myšlenky, je třeba na tento fakt čtenáře upozornit. Přesto právě zde dochází k nejvíce pochybením, nedorozuměním nebo dokonce podvodům; proto si tuto oblast popíšeme podrobněji.

Množina informací, kterou je možné přebírat, je poměrně široká. Mohou to být myšlenky, teorie či názory jiné osoby, fakta, statistiky, grafy, diagramy, nákresy atd. (jinak řečeno jakékoliv informace, které nejsou obecně známé), přímé citace či parafrázování psaného či mluveného projevu jiné osoby apod.

Do této skupiny spadá také zvláštní množina informací tvořená tzv. úředními díly. Ta sice nejsou ve veřejném zájmu chráněna autorským právem, ale je třeba je citovat tak, jako jiné autorsky chráněné dokumenty. Paragraf 3 zákona č. 121/2000 Sb. je například specifikuje jako

¹ Pramen: KOLEKTIV AUTORŮ. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha : Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0982-5. s. 593

² Viz <http://www.msmt.cz/Files/PDF/MRZVManualautorskepravozverejneno.pdf> str. 8 a 16

právní předpis, rozhodnutí, opatření obecné povahy, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky) atd.

A konečně sem, pochopitelně, spadají skupiny informací, ať již jsou jakéhokoli jazykového nebo teritoriálního původu, jsou nesené na papíře nebo jiných, např. elektronických médiích.

Příklady korektního a nekorektního převzetí cizího textu

V roce 2006 vyšel v čísle 4 časopisu *Politická ekonomie* článek Jánose Kornaie: *Velká transformace střední a východní Evropy: úspěch a zklamání*.

Z jeho obsahu vyjímáme následující část, tedy originál.

Během posledního tisíciletí se v západní civilizaci prosazovalo stále více forem kapitalistické ekonomiky. První počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku formovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí. Institucionální transformace byla neoddělitelně spojena se základními procesy urbanizace, industrializace a komercializace. Vše výše uvedené zahrnuje to, co je známo jako kapitalistická ekonomika.

❖ Korektní převzetí – typ 1 (citace)

Převzatá část textu je uvedena uvozovkami a ukončena bibliografickým údajem.

Ve zkratce si můžeme představit počátky formování kapitalismu jako proces, během něhož se „v západní civilizaci prosazovalo stále více forem kapitalistické ekonomiky. První počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku formovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí“ [Kornai, J., 2006:437].

❖ Korektní převzetí – typ 2 (parafráze)

Při tomto způsobu přebíráme myšlenky nebo hodnocení a to tak, že zůstává zachován smysl původního textu, avšak ten je „převyprávěn“ vlastními slovy a nikoli jen záměnou několika málo slov nebo změnou slovosledu. Při parafrázi není text v uvozovkách, ale je také ukončen bibliografickým údajem.

Jedním z charakteristických rysů společenského vývoje posledního tisíciletí bylo postupné prosazování stále většího počtu forem kapitalistické ekonomiky s tím, že počátky tohoto procesu sahají až do antiky. Takto položené základní strukturální instituce společnosti ovlivňovaly společenský vývoj i během středověku. [Kornai, J., 2006:437].

❖ Korektní převzetí – typ 3 (kombinace parafráze a citace)

Jedná se o kombinaci předchozích dvou typů, opět s uvedením původního pramene.

Jedním z charakteristických rysů společenského vývoje posledního tisíciletí bylo postupné prosazování stále většího počtu forem kapitalistické ekonomiky s tím, že počátky tohoto

procesu sahají až do antiky. Takto položené základní strukturální instituce společnosti ovlivňovaly společenský vývoj i během středověku. „Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí“ [Kornai, J., 2006:437].

❖ **Nekorektní převzetí – plagiát**

Je změněno jen pár slov (nebo pořadí vět nebo dokonce ani není změněno vůbec nic), **není uveden zdroj informace a text tak plagiátor vydává za vlastní.**

Během posledního tisíciletí se v západní civilizaci objevuje stále více forem kapitalistické ekonomiky. Počátky tohoto vývoje se objevily již v antice a od počátku ovlivňovaly významné stavební prvky středověké společnosti. Charakteristické instituce kapitalismu – svobodné vlastnictví, námezdní práce, tržně koordinovaný nákup a prodej, úvěrový systém a právní systém chránící nedotknutelnost soukromého vlastnictví a kontraktů – se vyvíjely v různých zemích odlišnou rychlostí. Institucionální transformace byla neoddělitelně spojena se základními procesy urbanizace, industrializace a komercializace. Vše výše uvedené zahrnuje to, co je známo jako kapitalistická ekonomika.

O plagiát by se jednalo však i v případě, že původní text by byl výrazně přeformulován, ale byl by v něm zachován základní informační náboj původního textu J. Kornai a nebyl uveden zdroj informace. O tom, zda se jedná nebo nejedná o plagiát také nerozhoduje rozsah „necitovaných“ informací; plagiátem může být třeba jen jedna jediná věta nebo i jen několik slov nebo zvláštní obrat nebo spojení. A konečně – o plagiát se jedná také v případě, kdy by byla citována jen část převzatých informací a další část – pocházející ze stejného zdroje informací – by citována nebyla. Autor by pak „naivně“ spoléhal na výmluvu, že „*to přece všechno pochází z jednoho zdroje, který jsem citoval a já jsem myslel, že to tak nějak z věcí plyne*“.

„Přiměřený“ rozsah přímých a nepřímých citací

Žádná z akademických prací vymezených v preambuli nemůže být postavena jen na obecně známých faktech a také není možné předpokládat, že naprosto celá práce vzejde z hlavy autora. U každé práce se však předpokládá podstatný osobní vklad autora, který se zvyšuje s typem práce od seminární práce přes práci bakalářskou k práci diplomové a nakonec doktorské (nebo dokonce habilitační).

Technika citování

To, jakým způsobem se mají uvádět jednotlivé bibliografické citace, upravují normy:

- ČSN ISO 690 *Bibliografické citace a*
- ČSN ISO 690-2 *Informace a dokumentace – Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části*³.

Před základními ukázkami bibliografických citací zdůrazníme **to hlavní – jejich smysl.** Účelem citací je **umožnit čtenáři, aby se dostal ke všem relevantním zdrojům použitým při zpracování práce, a to pokud možno snadno a bez nebezpečí záměny.** Čtenář specifikaci zdrojů potřebuje mimo jiné proto, aby mohl v případě zájmu ověřit původ použitých

³ Oba tyto dokumenty jsou dostupné na univerzitním intranetu na adrese:
<https://inet.muni.cz/app/index.jsp?id=dokum.enormy>

dat a tvrzení, a také aby pochopil autorovu práci se zdroji. Díky tomu si pak může udělat představu o věrohodnosti celkové argumentace. Vedlejšími efekty pak je ocenění práce původních autorů a možnost upozornění čtenáře na zajímavé zdroje.

Pro rychlou a jasnou verifikaci parafrázovaného textu (viz příklad Korektní převzetí – typ 2, parafráze) **požadujeme na ESF MU také uvedení strany (rozsahu stran), kde se parafrázovaný text v originálním dokumentu nachází** a to u všech typů dokumentů, kde je takový údaj možné uvést (zejm. u monografií a článků v časopisech). Děje se tak vždy přiměřeně podle typu použitého systému odkazování na literaturu.

Je také třeba citovat vždy přímo ten zdroj, „*který jsme měli v ruce*“. Prostudovali jsme například knihu Miloslava Petruska – Sociometrie, ve které Petrusk uvádí koncept deseti typů centrálních osobností, se kterým přišel jistý Fritz Redl. Správný postup by pak byl následující – viz i odkaz č. 2 pod čarou.

Redl vymezuje koncept deseti typů centrálních osobností takto: „patriarchální suverén, vůdce, tyran, ideál, obětní beránek, organizátor, svůdce, hrdina, špatný vliv a dobrý příklad“⁴.

Pokud je u převzatých textů užít delší souvislý text (celý odstavec a více), doporučujeme uvádět ho odlišnou velikostí písma a / nebo celkovým odsazením převzatého textu zleva.

Citujeme-li cizojazyčný text tak, že jsme ho přeložili do češtiny, upozorníme na tuto skutečnost např. poznámkou (*vlastní překlad*).

Základní ukázky bibliografických citací

U citací **jednosvazkového díla** se doporučuje používat tzv. základní citaci, která obsahuje údaje potřebné pro identifikaci publikace nebo její části a pro poskytnutí základní představy o jejím rozsahu, popř. obsahu:

- příjmení a osobní jméno autora (autorů)
- název publikace
- sestavovatel, editor, redaktor
- pořadí vydání
- místo vydání
- nakladatel
- rok vydání
- počet stran
- ISBN, u časopisu ISSN

ČSN ISO 690 (01 0197) nabízí tyto příklady základní citace jednosvazkového díla:

DÄNIKEN, E. von. *Prorok minulosti*. Přel. R. Řežábek. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1994. 200 s. ISBN 80-206-0434-0.

ŘEŠETKA, M. *Anglicko-český, česko-anglický studijní slovník*. 2. dopl. vyd. Olomouc: Fin Publishing, 1997. 1181 s. ISBN 80-86002-36-5.

MĚSTECKÝ, P. *Počítač v kanceláři: používáme Windows 95, Microsoft Word, Excel a Outlook*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1998. ISBN 80-7226-072-3.

⁴ Redl, F.: Group Emotion and Leadership. *Psychiatry*, V, 1942, pp. 573–596. Citováno dle: Petrusk, M.: Sociometrie. Praha, Svoboda 1969, s. 209-210.

Podobně i při bibliografických citacích **článků v časopisu** se doporučuje používat základní citaci, která obsahuje:

- příjmení a osobní jméno autora (autorů)
- název článku
- název časopisu
- rok vydání
- ročník (svazek)
- číslo
- stránky

Citace článku v časopisu

FROST, P. a BARTOŠOVÁ, H. Konference o evropské technické normalizaci v telekomunikacích. *Magazín ČSN*, 1992, roč. 2, č. 11, s. 155–156.

BAUTZOVÁ, L., et al. Černá díra jménem IPB. *Ekonom*, 2001, roč. 45, č. 5, s. 16–17.

Posledním typickým druhem bibliografické citace **je citace stati** (příspěvku, článku) **ve sborníku**. Opět se doporučuje základní citace s následující strukturou:

- příjmení a osobní jméno autora (autorů),
- název stati
- název sborníku za slovem „In“
- jméno redaktora jednorázově vydaného sborníku
- vydání
- místo vydání
- nakladatel
- rok vydání
- stránky

Například takto:

SPONER, M. Evropská měnová integrace. In *Sborník prací Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, sv. 2, s. 89–114.

FOUČKOVÁ, M. Reinkarnace a hlubinná terapie. In WHITTON, J. L. a FISHER, J. *Život mezi životy*. Brno: Bollingenská věž, 1992, s. 9–14.

Nové druhy nosičů informací se citují podle normy ISO 690-2:

Citace CD-ROM:

Statistická ročenka České republiky 2000 [CD-ROM]. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2000. 1 CD-ROM.

Citace z WWW stránky:

Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti [online]. Praha Ikaros, 1997– . [cit. 2006-05-10] Dostupný na WWW: <<http://ikaros.ff.cuni.cz>>. ISSN 1212-5075.

Citace článku z WWW:

MERTA, A., JEDLIČKOVÁ, P. Přiblížit výzkum potřebám praxe. *Ikaros* [online]. 2001, č. 2 [cit. 2002-02-02]. Dostupný na WWW: <<http://ikaros.ff.cuni.cz/2001/c02/rozmerta.htm>>. ISSN 1212-5075.

Použité materiály

Academic Integrity at the Massachusetts Institute of Technology: A Handbook for Students [online] Massachusetts : MIT, 2007 [cit. 31. 08. 2007]. Dostupné z WWW: <http://web.mit.edu/academicintegrity/handbook/handbook.pdf>

Plagiarism: What It is and How to Recognize and Avoid It. Bloomington: Indiana University, Writing Tutorial Services [online]. 2004 [cit. 31. 08. 2007]. Dostupné z WWW:

<http://www.indiana.edu/~wts/pamphlets/plagiarism.shtml>

KOLEKTIV AUTORŮ. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0982-5

ZBÍRAL, L. *Plagiátorství a jak mu předejít (způsoby citací)* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004 [cit. 30. 08. 2007]. Dostupné z WWW:
http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/politologie/Jak_psat_seminarni_prace.pdf